

Kontrola umów cywilnoprawnych przez ZUS w ocenie pracodawców

Opracowanie:

Dr Grażyna Spytek-Bandurska

Ekspert prawa pracy, Departament Dialogu Społecznego i Stosunków Pracy

Konfederacja Lewiatan

Obowiązek ubezpieczeń społecznych

umowa o dzieło – nie rodzi obowiązku ubezpieczeń społecznych,
umowy zlecenia albo umowy o świadczenie usług – rodzą obowiązek ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego.

Szczególna sytuacja:

*Osoba wykonująca umowę zlecenia, umowę o świadczenie usług lub **umowę o dzieło** zawartą z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub wykonująca w ramach takiej umowy pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy dla celów ubezpieczeń społecznych **jest traktowana jako pracownik**. Podlega ubezpieczeniom społecznym na zasadach przewidzianych dla pracowników (obowiązkowe emerytalne i rentowe, chorobowe oraz wypadkowe).*

Zadania ZUS

Do zakresu działania ZUS należy stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych.

ZUS ma obowiązek podejmować odpowiednie działania w każdym przypadku, w którym zostanie stwierdzone, w toku postępowania wyjaśniającego lub kontroli, że osoba, wobec której istnieje obowiązek ubezpieczeń społecznych nie została do nich zgłoszona przez płatnika składek.

W przypadku sporu oddziały ZUS wydają decyzje, od których przysługuje odwołanie do właściwego sądu.

Prawidłowość ustalania tytułu do ubezpieczeń społecznych

Zgodnie z zasadą swobody zawierania umów strony mogą kształtować umowy według swojego uznania, byleby ich treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W ocenie ZUS badaniu podlegają zarówno zapisy umowy, jak i faktyczne warunki wykonywania pracy. Ważne jest przesądzenie, czy rzeczywiście chodzi o umowę o dzieło (tj. umowę rezultatu), czy też umowę starannego działania (tj. umowę o świadczenie usług albo zlecenia).

Orzecznictwo sądów w sprawie uznania osób wykonujących dzieła za zleceniobiorców

Wyrok SN z 28 sierpnia 2014 r. (sygn. akt II UK 12/14):

„1. Co do zasady, wygłoszony wykład może stanowić przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze i być przedmiotem umowy o dzieło, ale o takiej kwalifikacji decydują dodatkowe kryteria. **Trzeba bowiem podkreślić, że wykonywanie obowiązków w zakresie edukacji wynikających z umowy o świadczenie usług, a nawet z umowy o pracę również może polegać na przeprowadzaniu wykładów autorskich.**

2. Nie stanowi umowy o dzieło umowa o przeprowadzenie cyklu bliżej niesprecyzowanych wykładów z danej dziedziny wiedzy, których tematy pozostawiono do uznania wykładowcy (...).”

Wyrok SN z 4 czerwca 2014 r. (sygn. akt II UK 548/13):

„Możliwa jest umowa o dzieło, nieobjęta obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, której przedmiotem jest wygłoszenie wykładu, pod warunkiem jednak, że wykładowi można przypisać cechy utworu. Te warunki spełnia tylko wykład naukowy (cykl wykładów) o charakterze niestandardowym, niepowtarzalnym, wypełniający kryteria twórczego i indywidualnego dzieła naukowego. (...) ochronie prawa autorskiego nie podlegają działania o charakterze odtwórczym, polegające na wykonywaniu czynności wymagającym określonej wiedzy i zdolności do jej przekazania (...).”

Wyrok SN z 13 czerwca 2012 r. (sygn. akt II UK 308/11):

„Wyszkolenie kierowcy nie ma charakteru czynności przynoszących konkretny, indywidualny rezultat niematerialny, lecz jest realizowane w ramach starannego działania, właściwego wykonaniu usług, choćby bez nadzoru ze strony zamawiającego” .

Orzecznictwo sądów (c.d.)

1. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 4 lutego 2015 r. (sygn. akt II GSK 239/13);
2. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 25 września 2013 r. (sygn. akt III AUa 271/13);
3. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 28 lutego 2013 r. (sygn. akt III AUa 1785/12);
4. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 6 listopada 2012 r. (sygn. akt III AUa 227/12);
5. Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 30 sierpnia 2012 r. (sygn. akt III AUa 394/12);
6. Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 6 czerwca 2012 r. (sygn. akt III AUa 377/12).

Interwencja Konfederacji Lewiatan 2014-2015

W związku z intensyfikacją kontroli ZUS w zakresie zawierania umów o dzieło zaczęły wpływać do Konfederacji skargi od firm w zakresie sposobu przeprowadzania tych kontroli i ich wyników. Przedsiębiorcy zgłaszali, że kontrole są przeprowadzane w sposób dopuszczający swobodną interpretację przepisów, z jednoznacznym negatywnym nastawieniem wobec płatników składek.

Działania Konfederacji:

I. Pisma do:

- Prezesa ZUS,
- Ministra Pracy i Polityki Społecznej,
- Przewodniczących Zespołów Problemowych Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych;

Interwencja Konfederacji Lewiatan 2014-2015 (c.d.)

II. Przedstawianie problemu na posiedzeniach zespołów problemowych Komisji Trójstronnej z udziałem przedstawicieli ZUS;

III. Spotkanie Rady Dyrektorów Personalnych KL z przedstawicielami ZUS 9 lipca 2015 r.

Skutek interwencji:

Pismo ZUS w sprawie zamieszczenia na stronie internetowej Zakładu wyjaśnień dotyczących umów cywilnych w kontekście ubezpieczeń społecznych do wykorzystania przez pracodawców i terenowe jednostki organizacyjne ZUS.

Ciąg dalszy działań Konfederacji Lewiatan

- monitoring kontroli ZUS,
- współpraca z członkami Konfederacji Lewiatan w ramach Rady Dyrektorów Personalnych,
 - współpraca z ZUS i MPiPS,
 - aktywność medialna.

Dziękuję za uwagę